

Street Renaissance: an explanation of the re-imagining the social life of the central part of Zanjan

Isa Piri - Department of Geography & Urban planning, Faculty of Human Sciences, Zanjan University, Zanjan, Iran.

Leila Hashemi¹ - Department of Geography Urban planning, Faculty of Human Sciences, Zanjan University, Zanjan, Iran.

Received: 12 April 2020 Accepted: 14 July 2020

Highlights

- Street renaissance as a responsive tool in problematic solution of public areas of the city, especially the street and re-reading social life, preserving civilization, achieving the idea of an interactive humanist space.
- Renaissance in order to renew the desirability of urban open spaces.
- Social-cultural revival of the street.
- Street renaissance as a tool in the production and reproduction of human-centered social spaces.
- In Renaissance strategies, the focus is on man and on human planning and design.

Extended abstract

1. Introduction

Addressing urban problematics by pondering urban streets and introducing street renaissance as a functional tool in solution of urban problems and social revitalization of public spaces will eventually generate and regenerate human living spaces that lead to different experiences of space objectivity on citizens' subjectivity

2. Theoretical Framework

- The concept of renaissance and urban renaissance

Renaissance means rebirth and a form of birth in a new life.

- The concept of street and street renaissance

Street renaissance is a revolution in the sphere of technocratic and elitist reflection on the city, which fearlessly attacks the distressed, soulless body of the city, and is based on human dignity and a democratic, socio-cultural movement that seeks to cross out the unsightly streets of the city, leading to the renewal of utility on various perceptual, functional, and aesthetic dimensions of urban public spaces, including streets, sidewalks, squares, and sometimes neighborhoods.

Urban renaissance is an idea aimed at the success of urban regeneration programs, promotion of sustainable lifestyles, design of physical spaces, and inclusion of all social groups in the city. On the other hand, urban renaissance is an approach to socio-cultural and economic revitalization.

- Conceptualization of the indicators

The ideal of street renaissance is to present human spaces, generate and regenerate spaces as places for invitation and constant presence of citizens, and generate spaces admired by citizens. Therefore, for specification of the effectiveness of the indicators and components extracted from the contents, indexing is first carried out based on the criteria of environmental response, generation of social spaces, and human orientation of the space.

- Renaissance-based strategies

Innovation strategies and human-oriented planning are aimed at improving the biosocial quality and enhancing the daily lives of citizens in open urban areas. Renaissance strategies are based on functional strategies in policy-making, planning, and design of public urban spaces that provide the scope of activity and the path to the desired conditions. These solutions can affect areas such as streets, sidewalks, and squares from economic, social, cultural, and other aspects and provide a policy and perspective on what they should be. They include economy-based strategies, culturally-oriented strategies,

1 Responsible author: Hashemi.leila@znu.ac.ir

and social and aesthetic street strategies.

3. Methodology

The present study involved a dual analysis with both quantitative and qualitative methods; therefore, for specification of the effectiveness of the indicators and components extracted from the contents, indexing was first carried out based on the criteria of environmental response, generation of social spaces, and human orientation of the space.

- Questionnaire

A questionnaire with 64 items was made, along with a direct interview with statistical panels of experts (30 people). In this method, the Delphi technique was used with the Likert spectrum in order to confirm the indicators and components and the validity of the questionnaire according to Lavasheh's model, where the items are specified by the expert panels as necessary, unnecessary but useful, or unnecessary. 60 of the items were thus specified as necessary.

- Direct interview

The qualitative research method involved interviews and the content analysis procedure, composed of a point-to-point examination and fragmentation of the research text, a design of questions with raw data for face-to-face interviews on the research scope, and a classification of the phrases based on semantic units and coding of the detected words. In fact, content analysis was made with the three methods of open, axial, and selective coding to identify the core categories corresponding to the main concepts that made up the basic characteristics of the study, a careful bottom-up examination of the text.

- Amos software

The Amos software was used along with structural equation modeling and confirmatory factor analysis to identify the causal relationships between the variables in terms of how to obtain the street renaissance of the area. A proper level of fitness was indicated, besides a direct relationship between all the components and their effectiveness on each other, demonstrating that the proposed model of structural equations affected street renaissance.

- MAXQDA software

A model was presented using the MAXQDA software to demonstrate the relationship between the research indicators in order to account for the effectiveness of street renaissance as a practical tool and the implementation of renaissance-based strategies in the generation of human social spaces.

4. Results and Discussion

The quantitative and qualitative analyses demonstrated that the research indicators were of great significance. Therefore, the null hypothesis of insignificance was rejected, and emphasis was placed on promotion of potentials in space. In fact, quantitative and qualitative analysis, along with presentation of renaissance-based solutions, makes up the basis of a solution to the problem of urban open spaces, especially the street, and a reinterpretation of their past social lives.

5. Conclusion

Urban renaissance is a technique from the past century used in urban issues, which aims to innovate in the reflection on the city and the generation of human spaces. It is a model for modification of inefficient parameters and unsuccessful ideas in urban regeneration plans, especially for the street, which can lead to social revitalization of the central part of the city with economic, cultural, physical-structural, and social approaches.

Key words: Street Renaissance, Street Problematic, Space Reinterpretation, Basic Renaissance Strategies.

Citation: Piri, I., Hashemi, L., (2021) Street Renaissance: an explanation of the re-imagining the social life of the central part of Zanjan, Motalate Shahri, 10(38), 121–133. doi: 10.34785/J011.2021.932/Jms.2021.133.

Copyrights:

Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to Motalate Shahri. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

رנסانس خیابانی، تبیینی بر بازخوانی حیات اجتماعی بخش مرکزی شهر زنجان^۱

عبسی پیری - استادیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران.
لیلا هاشمی^۲ - دانش‌آموخته کارشناسی‌ارشد، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران.

تاریخ دریافت: ۲۴ فروردین ۱۳۹۹ تاریخ پذیرش: ۲۴ تیر ۱۳۹۹

چکیده

پژوهش حاضر مبتنی بر نگرش دیالکتیکی، تفسیری هرمنوتیکی از رנסانس خیابانی به عنوان ابزاری در دستیابی به استراتژی‌های نوزایی و برنامه‌ریزی‌های انسان محور به منظور بهبود کیفیت زیست اجتماعی و ارتقای روزمرگی شهروندان در قلمروهای باز شهری است. این مطالعه در صدد است تا تأثیرپذیری فضاهای باز شهری را از مقوله‌های متنوع اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، کالبدی و زیبایی شناسانه که سابقاً به واسطه رנסانس شهری به عنوان متأخرترین پارادایم در حل پرابلماتیک شهر شناخته شده است را در قالب استراتژی‌هایی بیان نماید. از آنجایی که این قلمروها تجلیگاه حیات اجتماعی شهر و مکانی بر تبلور اندیشه‌های مدنی شهروندان هستند، این مطالعه گامی در راستای نوزایی، تحولات فضایی و تولید و بازتولید فضاهای اجتماعی از دست رفته شهر و ایده‌ای برخاسته از نظریه با رویکرد انسان محوری است. در حالی که گردآوری اطلاعات به صورت اسنادی و میدانی با استفاده از پرسشنامه، مشاهده و صاحب و شاخص سازی تجزیه و تحلیل داده‌ها به روش کیفی با تحلیل محتوای متن، کدگذاری و تحلیل با نرم افزار MAXQDA انجام می‌گیرد، به دلیل موردی بودن پژوهش، تجزیه و تحلیل یافته‌های کمی در راستای توجیه یافته‌های کیفی با Amos انجام شد. جامعه آماری پژوهش، پانل‌های هموزن از متخصصان امر هستند. نتایج حاصل از واکاوی‌ها، حکایت از وجود توان‌های بالقوه و پتانسیل‌های بالای محدوده مورد مطالعه و البته مطلوبیت شرایط در انسانی شدن فضا دارند که به واسطه استراتژی‌های رנסانس مبنای ارائه شده در متن محقق می‌شوند. این پژوهش رנסانس خیابانی را به عنوان پاسخی بر ارتقای این پتانسیل‌ها معرفی می‌نماید، در حالی که رנסانس خیابانی منجر به پایداری اجتماعی در محدوده مطالعاتی و در نهایت در کل شهر خواهد شد.

واژگان کلیدی: رנסانس خیابانی، پرابلماتیک خیابانی، بازخوانی فضا، استراتژی‌های رנסانس مبنای.

نکات برجسته

- تجدید حیات خیابانی به عنوان ابزاری پاسخگو در حل مسئله‌ای مناطق عمومی شهر، به ویژه خیابان و بازخوانی زندگی اجتماعی، حفظ تمدن، دستیابی به ایده فضای تعاملی اومانستی.
- رנסانس به منظور تجدید مطلوبیت فضای باز شهری.
- احیای اجتماعی - فرهنگی خیابان.
- تجدید حیات خیابانی به عنوان ابزاری در تولید و تکثیر فضاهای اجتماعی انسان محور.
- در استراتژی‌های رנסانس مبنای مرکز توجه ما انسان و برنامه‌ریزی و طراحی برای انسان است.

۱ این مقاله برگرفته و مستخرجی از پایان‌نامه نویسنده دوم، تحت «عنوان رנסانس خیابانی تبیینی بر بازخوانی حیات اجتماعی بخش مرکزی شهرها، جغرافیای مورد مطالعه

بخش مرکزی شهر زنجان سبزه میدان» می‌باشد.

۲ نویسنده مسئول مقاله: Hashemi.leila@znu.ac.ir

۱۰. مقدمه

بی‌شک مدرنیسم به‌عنوان اثرگذارترین جنبش در تاریخ تحولات شهر و شهرنشینی است که متعاقب انقلاب صنعتی و باهدف اشاعه سبک خاصی از زندگی در دنیای مدرن متأثر از عصر روشنگری به شکلی فراگیر شهر و برنامه‌ریزی‌ها برای شهر را در بر گرفت. این جنبش عظیم، تحولات بزرگی را در برنامه‌ریزی شهری با اتکا به قدرت فناوری، مهندسی ماشین و هندسه‌گرایی ایجاد نمود که نتیجه آن ایجاد آرمان‌شهرهای مدرنیستی، گونه‌ای از فضای کلانشهری، با معضلات و پیچیدگی‌های مختلفی شد که حل این معضلات خود پارادایم‌هایی چون پسامدرنیسم و توسعه پایدار را می‌طلبد (Parsipour & Zia, 2013:8). درواقع مدرنیسم منجر به توسعه روزافزون شهری، شبکه ارتباطی، خیابان‌ها، میدان‌ها و مهم‌تر از همه فضاهای عمومی و آزاد شهر شد. در حالی که تبعات منفی آن به دلیل عدم مطابقت و سازگاری با فرهنگ بومی شهرها بیش از نقاط مثبت آن نمایان گشت. از پیامدهای منفی مدرنیسم آنکه همواره بار سنگینی از معضلات را بر شهر متحمل ساخته، فضاهای ناکارآمد شهری است. یکی از این فضاهای تأثیرپذیر و حساس کالبد شهر، خیابان است که مکان بروز معضلات ناشی از مدرنیسم نافرمان شهری است. اثرات ناانسانی مدرنیسم بر فضای شهر و به خصوص خیابان، نمونه‌ای از بن‌بست‌های پیش روی مدرنیسم شهری است. خیابان زیربنایی‌ترین عنصر شهر و از مهم‌ترین عرصه‌های عمومی تجربه فضا و مکانی برکنش گری فردی و اجتماعی است که بر اثر اعمال قدرت فناوری بر روزمرگی شهروندان نقش اجتماعی آن در مقابل کارکردهای دسترسی رنگ‌باخته است؛ در نتیجه گرفتار مسئله‌مندی خیابانی ناشی از مدرنیسم ناخشنود شهر شده است. معضلات ترافیکی و درهم‌تنیدگی و ابهام در مرزهای پیاده و سواره، برنامه‌ریزی‌های نا اندیشیده، طراحی‌های صرف اتومبیل محور، پیاده‌روهای ضد پیاده ناشی از نادیده‌انگاری انسان، اغتشاشات بصری، حذف منظر، مشکلات زیست‌محیطی، افول ارزش‌های انسانی - اجتماعی و خیابان‌مداری‌های ناکارآمد شماری چند از این آشفتگی‌ها هستند. اهمیت پرداختن به رنسانس خیابانی زمانی آشکار می‌شود که به خیابان به‌عنوان یک کالای عمومی ارزشمندی نگریسته شود و بدانیم که بیش از نیمی از مساحت زمین شهر به فضاهای عمومی از جمله به خیابان اختصاص دارد و ارتقای کیفیات زندگی شهری مطلوب در عرصه‌های عمومی با دستیابی به یک رنسانس موفق شهری میسر است؛ بنابراین ملاک اصلی برای کسب این موفقیت تحت تأثیر قرار گرفتن تمامی خیابان‌های شهر، به‌عنوان مکان‌هایی در مقبولیت اجتماعی است (Rogers, 2014:45). نادیده انگاری بُعد انسانی در برنامه‌ریزی‌های شهری به مدت چندین دهه به بهانه تحقق نظریه‌های مختلف به خصوص مدرنیسم که گل از آن به طرد روابط متقابل در فضاهای مشترک شهری به نفع فضاهای منفرد درون‌گرا یاد می‌کند، بر ضرورت پیاده‌سازی رنسانس و تجدید حیات اجتماعی در خیابان می‌افزاید (Gehl, 2015:3). آنچه مسئله‌مندی خیابان در شهرهای جهان‌سومی را دوچندان می‌کند این است که برنامه‌ریزی‌های این شهرها با تأثیر از ساختارهای فرهنگی - اجتماعی و هویت بومی همان شهر شکل نگرفته‌اند؛ در حالی که همواره بر این ساختارها تأثیر عمیقی گذاشته‌اند (Asghari & Haji Fath Ali, 2012:3).

پرواضح است که ناکارآمدی مدرنیسم شهری می‌تواند مسیری به سوی «ضد شهری شدن» خیابان‌های شهر باشد (Rogers, 2014:9). در حالی که در تبیین مدرنیسم، مهم‌ترین دستاورد فناوری، هنری، فرهنگی و اجتماعی قرن «شهر» است، فضاهای عمومی آن از جمله خیابان، پارک، میدان و... مکان‌هایی با بیشترین مرزهای برخورد و کنشگری متقابل شهروندان است که مورد بیشترین تحدیدات هم واقع شده‌اند (Tibaldoz, 2014:1). مطالعات گسترده‌ای به وسیله برنامه‌ریزان، طراحان شهری و... در مورد نوزایی در قلمروهای باز کالبد شهری با عناوین مختلفی چون بازآفرینی، نوزایی، احیا و... انجام شده است. در پژوهشی با عنوان «احیای فضاهای شهری با استفاده از کافه‌های باز نمونه موردی خیابان چهارباغ اصفهان» که از سوی حقیقی بروجنی و همکاران انجام شد، به رنسانسی در خیابان تاریخی شهر پرداخته است که در پی راه‌حلی برای انسان‌محوری و اومانستی کردن فضا و زمینه‌های ایجاد کافه‌های باز است و با توجه به کوتاهی مراکز مسئول و محدودیت منابع، امکان اجرایی شدن این طرح را با همکاری کارآفرینان، شهروندان و سرمایه‌گذاران عملی دانسته است (Haghighi Borujeni et al., 2016:12). مطالعه حبیبی و سید برنجی نیز نشان می‌دهد که رنسانس و نوزایی در غنی‌ترین عرصه‌های عمومی شهرها که همان مراکز شهری هستند، می‌تواند مشکلات هویت فردی و جمعی شهروندان که ناشی از فقدان حس مکان و خاطره‌انگیزی است را برطرف نماید. این مطالعه رابطه بین خاطره‌انگیزی و مشارکت اجتماعی در تجدید حیات هویت شهری را در میدان شهرداری رشت با سه عامل کلیدی هویت مکان، خاطره‌انگیزی و مشارکت اجتماعی در کنار توانمندی‌های میدان شهرداری بررسی نموده و سعی بر بازتعریف مرکز شهر کرد؛ چراکه دور ماندن از حیات اجتماعی را عامل اصلی بحران‌های اجتماعی بیان کرده و تجدید حیات و نوزایی را به‌عنوان شیوه‌هایی در بازسازی بافت‌های قدیمی که مستلزم احیای اجتماعی و کالبدی هستند، می‌شناساند (Habibi & Seyed Baranji, 2016:11). نوزایی و بازسازی شهری به‌عنوان استراتژی جمعی در ایجاد زمینه‌های اقتصادی نوآورانه (رنسانس اقتصادی مبنا) در پژوهشی با همین عنوان از سوی گوگ سن و مادرس اُغلو تشریح شد که بهبود شرایط در مناطق فقیرنشین و ساختمان‌های حساس به زلزله در استانبول از طریق بهبود زیرساخت‌های شهری و تجزیه و تحلیل نتایج حاصل از نوسازی در دو پروژه انجام گرفته و بندر قالاتا ساری با هدف ارتقای بندر و منطقه زیتین بؤرنو به منظور بهبود شرایط زیست مورد مطالعه واقع شدند (Gökşin & Müderrisoğlu, 2005:2). احیای مرکز شهر برین تگزاس پژوهشی است از سوی گوی ستی و مار چین در بررسی چگونگی تأثیرات رنسانس مرکز شهر در ساختار فضایی با عنوان «احیای مرکز شهر و فضای شهری». این پژوهش نشان می‌دهد که رنسانس و بازبانی فرآیندی خطی نیست و بخش عمومی به شدت متعهد به احیای مرکز شهر است و برنامه‌های جامع نقش کلیدی در اجرای استراتژی احیا دارند و عامل اصلی در بازگرداندن تصاویر واقعی مرکز شهر را سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها و چشم‌اندازها می‌داند. تصاویر ایجاد شده در مرکز شهر با رخدادهای فرهنگی محلی که توسط انجمن مرکز شهر ترویج داده می‌شود، موجب تسهیل بازاریابی در مرکز شهر خواهد شد. در نتیجه این پژوهش علل احیای

موفق شهر را در بهبود چشم اندازها و بازاریابی شهری می‌داند (Giusti, 2017:11). شاید بتوان مدرنیسم ایرانی را هم نوعی از مدرنیسم توسعه‌نیافتگی مارشال برمن در کتاب تجربه مدرنیته دانست (Berman, 2007:210). زمانی که مدرنیسم وارداتی بر شهرها نشانده شد، ذهنیت و سوبژکتیویته (ذهنیت گرایی) شهر و فضاهای کالبدی آن رنگ و بوی سنتی و هویتی بومی داشت، این امر نوعی از غریب‌انگی فضا را بر کالبد فرتوت شهرهای سنتی به جا گذاشت؛ در نتیجه بخش مرکزی شهرهای ایران تحت تأثیر مدرنیسم نااندیشیده دگرگون و در مسیر گذار از سنت به مدرنیته دچار ابهام هویتی شدند. مدرنیسم سبزه‌میدان زنجان هم خوانشی است ناتمام از دیالکتیک سخت سنت و تکنولوژی، آنجایی که اتومبیل با نقش دسترسی بر کارکرد اجتماعی - فرهنگی غلبه نموده و موجب تزلزل خودانگیزگی اجتماعی محدوده شده است. نمود عینی تضعیف تعاملات و روابط اجتماعی در شعر شاعر شهر تبلور می‌یابد، زمانی که می‌گوید: فایدا سبزه منه بو گهنه شهر/ گهنه سوز گهنه باخس ... (Jafari, 2018:16). به طور قطع مدرنیسم به وقوع پیوسته در شهر به واسطه خیابان‌کشی‌ها و تحولات مربوط به هوسمانیزیشن طبق منطق بولدوزر بر پیکر شهر نهاده شده‌اند. به واقع سبزه‌میدان زنجان فضایی مرکزی است که تا چندی پیش ضرورت‌های ترافیکی و اولویت‌های حرکت سواره بر پیاده غلبه داشته و با بهره‌گیری از یک نظام هندسی خاص جایگاهی برای مکث و تعاملات فرهنگی - اجتماعی باقی نگذاشته است (khanmohammadi, 2011:14). اکنون رنسانس به منظور تجدید مطلوبیت عرصه‌های باز شهری و رنسانس خیابانی به عنوان ابزاری در تولید فضاهای اجتماعی انسان محور مطرح می‌شود. در این راستا این پژوهش بنا دارد تا با بیان پرابلماتیک (دشواری) خیابانی و راهبردهای پیشنهادی که در محدوده مطالعاتی شهر زنجان اتفاق می‌افتد، نه تنها راهگشایی برای تجدید حیات اجتماعی - فرهنگی خیابان باشد، بلکه با بررسی تحولات خیابانی در لایه‌های تاریخی گذشته و حال آن، جایگاهی برای «خیابان شهروند طلب» خیابانی که ساکنان را به خود فرا می‌خواند، بیابد. در نتیجه رنسانس خیابانی را به عنوان پاسخی بر این سئوالات معرفی می‌نماید:

آیا در تبیین رنسانس خیابانی می‌توان ارتباط معناداری بین شاخص‌ها و مؤلفه‌های تعریف شده فضا در محدوده سبزه‌میدان یافت؟

آیا رنسانس خیابانی می‌تواند ابزاری پاسخگو در حل پرابلماتیک عرصه‌های عمومی شهر به خصوص خیابان و بازخوانی حیات اجتماعی، حفظ مدنیت، دستیابی بر ایده فضای اومانیستی تعامل‌گرا باشد؟

۲. چارچوب نظری

۲.۱. مفهوم رنسانس و رنسانس شهری

واژه ایتالیایی ریناشیمینتو^۱ رنسانس به معنای تولد مجدد مفهومی است که نخستین بار جورج وازاری^۲ نقاش، معمار و نویسنده و بنیان‌گذار تاریخ هنر در کتاب پراپت خود حیات پراوازه‌ترین معماران، پیکر تراشان و نگارگران (۱۵۵۰ م، فلورانس) به کار برده (Benevolo,

3 Charles G. Nauert

4 Montefeltro

5 Ferrara

6 Allan Cochrane

7 Urban Rehabilitation

1 Rinascimento (Renaissance)

2 Giorgivrazzi

عرصه‌های عمومی شهر به خصوص خیابان درصدد است با تجدید حیات اجتماعی، تولید و بازتولید فضای زیسته انسانی منجر به درک تجربیات متفاوتی از اُبژکتیو (حقیقی) فضا برسوبژکتیو (ذهنی) شهروندان شود. درواقع رنسانس خیابانی نوعی خاص بودگی از فضا است که می‌تواند با تولید مکان برای انسان بازتولیدی از فضاهای اجتماعی داشته باشد و البته می‌تواند پایانی برآشفته‌گی‌های دیالکتیکی ناشی از پروژه مدرنیسم ناتمام و نامدرنیت حاکم بر فضای اجتماعی باشد.

۲,۳. مفهوم سازی شاخص‌ها

در راستای تبیین چگونگی اثرگذاری رنسانس خیابانی بر فضاهای شهری از مفاهیم کلیدی چون معیارهای پاسخ‌دهی محیطی، تولید فضای اجتماعی و انسان‌مداری فضا استفاده شده است. هیلر^۳ مکان‌های همگانی شهری را از طریق افزایش گزینه‌های قابل عرضه به مردم، محیطی دموکراتیک یا «محیط‌های پاسخ‌ده» معرفی می‌کند و در کتاب «فضا ماشین است» انعطاف‌پذیری را در کنار میزان یکپارچگی فضا و میزان نفوذپذیری به عنوان راندمان عملکردی فضا معرفی می‌کند، در حالی که پپونیس^۴ نفوذپذیری را راندمانی در به حداقل رساندن میزان نفوذ گروه‌ها و عناصر نامربوط در فضا می‌داند (Kiai et al., 2019:5). از نظر بنتلی و همکارانش یک محیط پاسخ‌ده ویژگی‌های نفوذپذیری، تنوع، خوانایی، انعطاف‌پذیری، تناسب بصری، غنای حسی و حس تعلق را دارا هستند (Bentley et al., 2016:15-16). بنا به نظر آندری زیلنیتس وقتی که اهمیت عرصه‌های باز شهری از جمله خیابان‌ها به عنوان فضاهای گذران روزمرگی شهروندان مطرح می‌شوند، درک تولید فضا همان‌گونه که لوفور بیان می‌کند برای مهیا کردن چارچوبی نظری در تحلیل مکان‌های خاص شهری، تولید فضاهای گردش، مبادله، فضاهای رسمی و غیررسمی، اوقات فراغت، تفریح و تعامل جمعی و ... اهمیت می‌یابد (Zieleniec, 2007:100). تولید فضا در قلمروهای همگانی منجر به انسان‌مداری فضا می‌شود که این امر اجتماعی خود با ایجاد پیاده‌راه، حضور پرسه‌زن و رویداد مداری محقق می‌گردد؛ بنابراین شاخص سازی در این مطالعه بر سه محور اصلی پاسخ‌دهی محیطی، تولید فضای اجتماعی و انسان‌مداری فضا تأکید دارد.

۲,۴. استراتژی‌های رنسانس مینا

استراتژی‌های رنسانس مینا^۵ راهبردهای عملکردی در سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و طراحی قلمروهای عمومی شهر هستند که دامنه فعالیت و مسیر حرکت به سوی شرایط مطلوب را فراهم می‌کنند. این راهکارها می‌توانند از ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و ... عرصه‌هایی مانند خیابان، پیاده‌راه، میدان و ... را متأثر نموده و خط‌مشی و چشم‌اندازی از آنچه که بایستی باشند را ارائه دهند. از آنجایی که معنی واژه استراتژی «آوردن نیرو به میدان» است، بنابراین راهکارهای رنسانس مینا نیروهایی هستند که در راستای ارتقا و تقویت کیفیت زیست فضاهای باز شهری به میدان آورده می‌شوند (تصویر شماره ۱).

باززننده‌سازی مقوله‌های اجتماعی - فرهنگی، احیای اقتصادی و سرزندگی اجتماعی که سیاست‌های عمومی فرهنگی و هنری را برای توسعه اقتصادی و احیای مجدد محله‌های شهری مبنا قرار می‌دهد (Wahabyan et al., 2016:4). یقیناً رنسانس شهری رویکرد طراحی مداری است که می‌تواند سبب بروز خلاقیت یا کشف مجدد موضوعاتی شود که زندگی شهری واجد آنها باشد و هدف از آن بازگشت به شهر و اندیشیدن به توسعه‌های یکپارچه با مقیاس محله‌ای و تفکر انسان‌مدارانه است (Rogers, 2014:7).

۲,۲. مفهوم خیابان و رنسانس خیابانی

خیابان بر ساخته بشر به واسطه زندگی روزمره و عنصر اصلی حیات مدنی شهر و البته سمت و سویی واضح و شناخته شده بر روزمرگی شهروندان است. این روزمرگی پثواکی بر امر زیبایی شناسانه از فضا هم است. خیابان شهر پست مدرن به عنوان بستر مکانی هم پیوندی انسان و فضا و نیز آغازی بر کنشگری‌های اجتماعی- فرهنگی، بالندگی‌های اقتصادی و تحولات سیاسی دوران ساز است. رودوفسکی^۱ خیابان‌ها را از لحاظ تاریخی، در شهرهای کوچک و بزرگ به عنوان فضاهایی برای تأمین نیازهای اساسی تعاملات، ارتباطات، فراغت، بقا و نیز انجام فعالیت‌های مختلف سیاسی، مذهبی، تجاری، مدنی و اجتماعی مورد استفاده قرار گرفته‌اند، معرفی می‌کند. در حالی که زیمل^۲ از عقلانی‌تر شدن مردم و روابط انسانی به واسطه خیابان‌های شهر صحبت کرده و فکوهی هم از قدرت یافتن کارکرد حمایتی خیابان در بسط و توسعه مفاهیم اجتماعی مانند عرصه‌های عمومی پاتوق‌ها، ارزش‌های اجتماعی، زندگی روزمره، پرسه‌زنی، اهمیت یافتن و بازخوانی ابعاد اجتماعی خیابان‌ها از منظر فضاهای عمومی در دهه‌های اخیر صحبت می‌کند (Mansour Rezaei & Modiri, 2014:2). خیابان بخش مرکزی شهر همان هویت دوران زده از بطن تاریخ است که همواره در دیالکتیکی سنگین از تجدد و سنت سعی بر حفظ اصالت نموده است. سای پامیر تصویر ذهنی از یک شهر والا را به طور گسترده‌ای به کیفیت قلمروهای همگانی آن مانند خیابان‌ها، بلوارها، پارک‌ها و میدان‌های شهر وابسته دانسته است. بنا به گفته وی از گذشته نیز مرکز شهر را محل تمرکز، زندگی اجتماعی و اقتصادی منطقه‌ای که مردم گرد هم می‌آمدند تا یکدیگر را ملاقات کنند و به تبادل کالا، خدمات، اطلاعات و عقاید بپردازند، می‌شناساند. مرکز شهر در آرای پامیر مرکزی فرهنگی - مدنی است که نماد هویتی جامعه شهری است (Paumier, 2015:11). اینک رنسانس خیابانی انقلابی است بر سپهر اندیشه تکنوکرات و نخبه‌گرایی شهری که بی‌باکانه بر کالبد خسته و بی‌روح شهر می‌تازد و مبتنی است بر ارجمندی کرامات انسانی، جنبش مردم‌سالارانه و اجتماعی - فرهنگی که سعی دارد از قرون وسطی خیابان‌های نازیبا شهر که معبری بیش نیستند گذر کند و منجر به تجدید مطلوبیت بر ابعاد گوناگون ادراکی، عملکردی و زیبایی شناسانه از فضاهای همگانی شهر که می‌تواند خیابان، پیاده راه، میدان و یا گره‌گاه محله‌ای باشد، شود. از آنجایی که پرداختن به مسئله مدنی شهری با اندیشیدن بر خیابان‌های شهر شروع می‌شود، رنسانس خیابانی به عنوان ابزاری عملکردی در حل پرابلماتیک

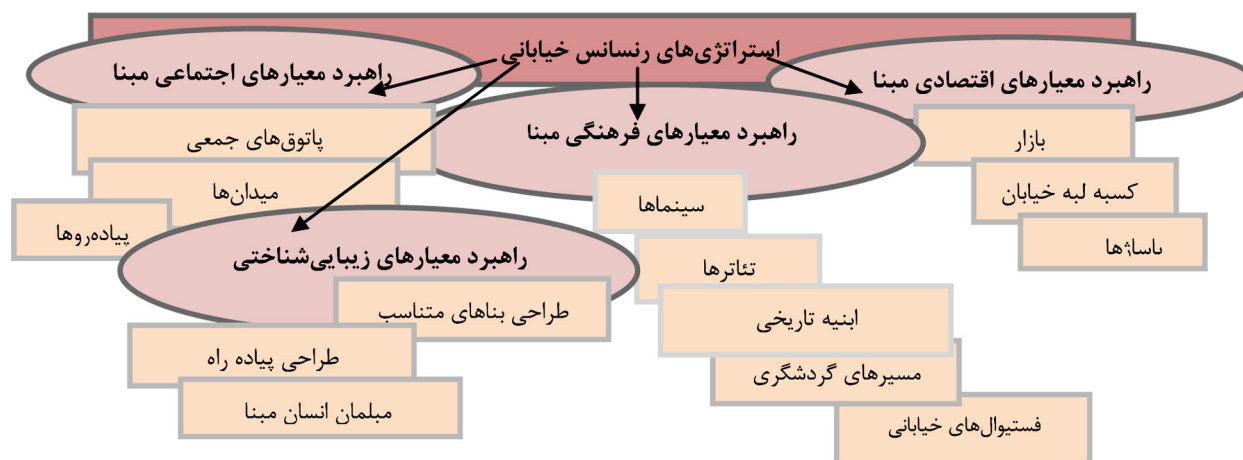
3 Hillier

4 Peponis

5 Base Renaissance Strategies

1 Rosovsky

2 George Ziel

تصویر شماره ۱: مدل مفهومی استراتژی‌های رنسانس خیابانی

نتایج مقدار CVR پرسشنامه‌ها روایی کامل و ۵۹/۰ را نشان می‌دهد. با توجه به محاسبات اعتبار سنجی از طریق SPSS، پایایی تحقیق، آلفای کرونباخ را برای هرکدام از شاخص‌ها ۹۴/۲ نشان داد که حاکی از اعتبار بالای پرسشنامه است.

$$vR = \frac{N_2 - \frac{N_1^2}{N}}{N} = 0/59 \quad (1)$$

Reliability Statistics (۲)

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.942	.942	64

Case Processing Summary (۳)

	N	%
Cases	Valid 64	94.2

۳. استراتژی پژوهش

مطالعه حاضر تحلیلی دوگانه با هر دو روش کمی و کیفی است؛ بنابراین در راستای کشف چگونگی اثربخشی شاخص‌ها و مؤلفه‌های استخراج شده از محتوای متن ابتدا شاخص‌سازی پژوهش براساس معیارهای پاسخ‌دهی محیطی، تولید فضای اجتماعی و انسان‌مداری فضا انجام می‌گیرد (جدول شماره ۱). سپس فرم پرسشنامه‌ای از ۶۴ گویه و مصاحبه مستقیم از پانل‌های آماری متخصصان (به تعداد ۳ نفر) انجام گرفت. در این روش با بهره‌گیری از تکنیک دلفی با طیف لیکرت در راستای تأیید شاخص‌ها و مؤلفه‌ها، روایی پرسشنامه طبق مدل لاوشه با سنجش گزینه‌های ضروری، غیرضروری ولی مفید و غیر لازم از پانل‌های متخصص مورد ارزیابی قرار گرفتند که نتایج به دست آمده از این مدل نشانگر ضرورت بررسی ۶۰ گویه بود.

جدول شماره ۱: شاخص‌سازی پژوهش

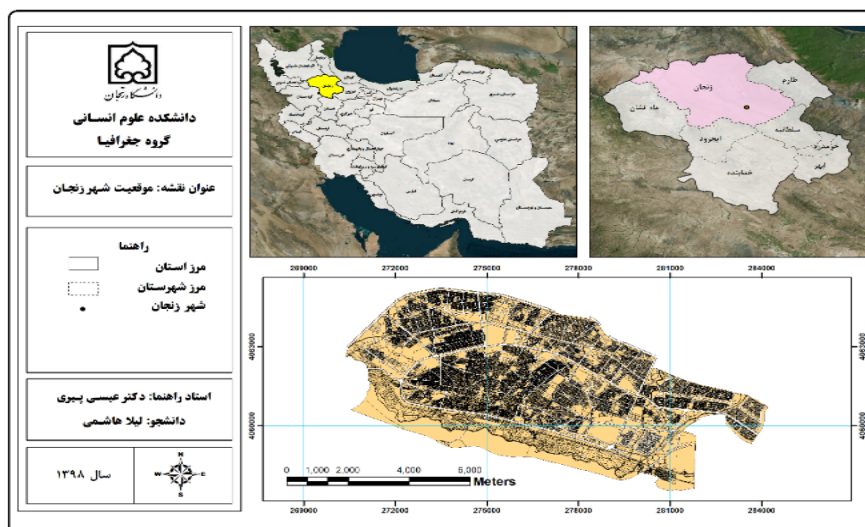
عنوان	شاخص	مؤلفه‌ها
عملکردهای ساختاری کالبدی	پاسخ‌دهی محیطی	نفوذپذیری
		تنوع
		خوانایی
		انعطاف‌پذیری
		تناسب بصری
		غنای حسی
		رنگ تعلق
عملکردهای اجتماعی	تولید فضای اجتماعی	بازار سنتی
		تجاری لبه خیابان
		پاساژها
		کافه‌های خیابانی
		سینما
		تئاتر
		کتابخانه‌ها
انسان‌مداری فضا	پیاده محوری حضور پرسه‌زن رویداد مداری	نمادهای فرهنگی
		ایجاد پیاده راه
		موجب ثبات و دیرپایی فضا
		پدیداری گذرا

مستطیل شکلی در هسته ابتدایی شهر از زمان قاجار به این سو است که به عنوان اصلی ترین عنصر کالبدی شهری علاوه بر عهرداری مرکزیت اجتماعی، تجاری و گردشگری شهر، مکانی بر استقرار سه رکن محوری ولایت خمسه یعنی، وجود اداره مالیه (بخش حکومتی) در جبهه شمالی میدان، عناصر نشانه شهری مانند راسته بازار قیصریه و مسجد سید (بخش مردمی) در جبهه جنوبی میدان و اداره نظمیه (قدرت سیاسی) در هسته مرکزی میدان که بعدها شهربانی نام گرفت را معرفی می نماید (Rah-e Dana Information Network, 2015:1). سبزه میدان امروزی زنجان به عنوان یکی از فضاهای عمومی و مهم ترین عرصه تظاهرات فعالیت های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی، سیاسی شهر و محلی بر تبلور فعالیت های اقتصادی - اجتماعی به صورت بازار و کسبه لبه خیابان، سینماها و مراکز تاریخی گردشگری همواره حضوری عمیق در تاروپود فضای ساختاری کالبدی شهری داشته است. موقعیت کنونی سبزه میدان و پیاده راه در (تصویر شماره ۳) همان سبزه میدان دیروز است که در بستر تحولات خیابانی و هوسمانیزیشن نقش های اجتماعی - فرهنگی آن روبه زوال رفته است.

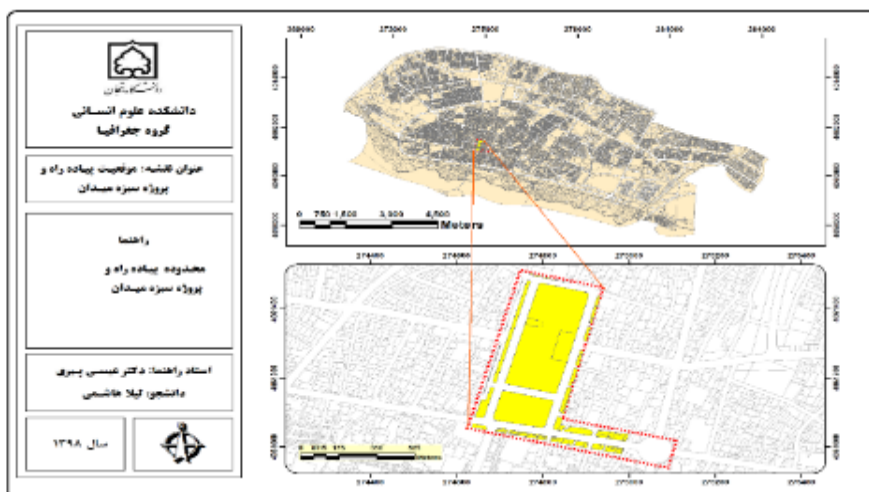
در ادامه پژوهش و در راستای تبیین اثربخشی شاخص ها بر رنسانس خیابانی آزمون تک نمونه ایی T انجام شد که نتایج در بخش یافته ها ارائه می شوند. از سویی به جهت موردی بودن و تحلیل محتوای متن تبیین و آشکارسازی روابط علی بین شاخص ها و مؤلفه ها با تحلیل کیفی به روش کدگذاری انجام می گیرد. که در نهایت مدلی کیفی با نرم افزار Maxqda ارائه می گردد.

۳.۱. مورد مطالعه

زنجان کنونی یکی از شهرهای میانه اندام کشور، با جمعیت ۵۲۱ هزار و ۳۰۲ نفر، آرمیده در بستر ابریشمی، با زمینه های تاریخی - فرهنگی و انسانی بسیار غنی در شمال غرب کشور است. این شهر در موقعیت جغرافیایی ۴۸ درجه و ۲۸-۳۰ دقیقه طول شرقی و ۳۶ درجه و ۴۱-۴۰ درجه عرض شمالی و البته به عنوان نخستین نقطه شهری استان و شهرستان زنجان در دره جمعیتی ۵۰۰-۲۵ هزار نفری (تصویر شماره ۲) واقع شده است (Development and Development Plan, 2013: 1-2). سبزه میدان به عنوان میدانی حکومتی مرکزیت کالبدی منحصربه فرد و

تصویر شماره ۲: نقشه موقعیت شهر زنجان

تصویر شماره ۳: نقشه جغرافیای سبزه میدان شهر زنجان وضع موجود

۳،۲. پروژه سبزه میدان، طرح‌واره اجتماعی شهر

سبزه میدان به عنوان دموکراتیک‌ترین فضای شهر زنجان از گذشته تاکنون نقش بسزایی در تولید روابط اجتماعی به واسطه هم‌پیوندی عناصر مهم کالبدی شهر مانند بازار، مسجد و نمادهای قدرت (عمارت ذوالفقاری، دارایی و شهربانی) داشته است. این محدوده با سرگذشتی پرفرازونشیب از زمان تخریب‌ها (۱۳۶۷) به این سو با شماری چند از طرح‌های پیشنهادی از جمله مهندسين مشاور تجیر، طرح مهندسين مشاور نقشباد و... روبه‌رو شد. آخرین طرح پیشنهادی سبزه میدان توسط مهندسين مشاور ایجاد ابتدا در سال ۱۳۹۵ و برای بار دوم در سال ۱۳۹۷ ارائه شد. محدوده مداخلاتی این پروژه از سمت شمالی به خیابان هفت‌تیر و جنوب به خیابان امام خمینی و از غرب و جنوب شرقی به خیابان‌های شهربانی و سرچشمه (طالقانی) منتهی می‌شود. در حالی که عمارت ذوالفقاری در سمت شمال شرقی محدوده واقع شده است. این پروژه باهدف ارتقای معیارهای فرهنگی - اجتماعی شهر و تخصیص کاربری‌های فرهنگی - گردشگری مانند موزه باستان‌شناسی (عمارت ذوالفقاری)، موزه صنایع دستی (عمارت دارایی) و همچنین مجموعه فرهنگی - هنری تالار شهر، ساختمانی

در شمال مجموعه و کتابخانه عمومی شهر و گالری نمایشگاهی در قسمت‌هایی از مجموعه که می‌تواند مرکز شهر انسان مینا را فراهم کند، طراحی شده است (Creation Group, work report from Consultants of Zanjan Municipality, 2018:8).

۴. یافته‌ها

۴،۱. تحلیل کیفی

مرحله نخست روش کیفی پژوهش با روند تحلیل محتوا از بررسی نکته به نکته و خرد کردن متن پژوهش و طرح پرسش با داده‌های خام برای مصاحبه چهره به چهره درباره محدوده مطالعه و دسته‌بندی عبارت‌ها براساس واحدهای معنایی و کدگذاری و واژه‌های کشف شده انجام گرفت. درواقع تحلیل محتوا با سه روش کدگذاری باز، محوری و انتخابی برای کشف مقوله‌های مرکزی در رابطه با مفاهیم اصلی که همان شاخص‌های پایه‌ای مطالعه هستند، بررسی موشکافانه‌ای از جز به کل متن را در بر می‌گیرد. برای سهولت درک محتوایی رابطه کد واژه‌ها، مقوله‌ها و مفاهیم در جداول زیر نشان داده می‌شود.

جدول شماره ۲: کدگذاری‌های مؤلفه‌های شاخص پاسخ‌دهی محیطی

کدها	مقوله‌ها	مفهوم اولیه	مفهوم کلیدی	شاخص اصلی
ترافیک درهم‌پیچیده انسان و اتومبیل	تقاطع	دعوت‌کنندگی	نفوذپذیری	
محله‌های تودرتو	هدایت‌گری اجتماعی	درگاه ارتباطی		
گلوگاه محله‌ای	گره‌گاه			
تداخل با واحدهای مسکونی	کریدوری یا بین‌بست محله			
واحدهای تجاری پوشاک	پیچیدگی ارگانیک کاربری‌ها	تبلور اشکال گوناگون فعالیت		
چاقوسازی	اختلاط قلمروها	بستندگی	تنوع	
میلله کاری و...	کارایی کاربری‌ها			
مواد غذایی، اجناس لوکس، بانک‌ها و...	قواره‌های تجاری			پاسخ‌دهی محیطی
چشم‌انداز تاریخی	انعکاس هویتی تاریخی		خوانایی	
سازه آشنای مردم	شفافیت			
مشخص‌ترین بنا	قابلیت فهم			
شکل محیط	شفافیت فرم و عملکرد	قابلیت شکل‌پذیری	انعطاف‌پذیری	
کالبد کارکردی معماری	تبلور توان‌های بالقوه			
آنچه آشکارا دیده می‌شود	وضوح	تراز چشمی	تناسب بصری	
مظروفی بر گنجایش کالبد	عدم بی‌کرانگی			
هر چیز خوبی که از محیط فهم شود	محرك‌های حسی ارزشمند	تجربه‌پذیری	غنای حسی	
درگیری حواس پنج‌گانه در رابطه با فضا	مقیاس درهم‌شکسته حواس در فضا	زنجیره ادراکی		

جدول شماره ۳: کدگذاری مؤلفه‌های شاخص تولید فضای اجتماعی

کدها	مقوله‌ها	مفهوم اولیه	مفهوم کلیدی	شاخص اصلی
فضای تولید روابط	محیطی بر عینیت بخشی فعالیت‌های انسانی	راسته تعاملات شهر	بازار سنتی	
فضایی درهم‌آمیخته از هویت و فرهنگ	همخوانی با ارزش‌های هویتی	معیاری بر اصالت فضا		
محدوده منتج از مدرنیزاسیون	ویرتین فضای شهری	پیشخوان فضا	کسبه لبه خیابان (پیاده راه)	
لبه تعریف‌کننده محوطه درونی	سمبل مدرنیسم			تولید فضای اجتماعی
بازارچه مدرن مجاور بازار سنتی	محصول شهر مدرن	تبلور مدرنیته در فضا	پاساژها	
مکانی برای نفس تازه کردن	وقفه‌ای خوشایند بر ریتم تند روزمرگی	فضا قابلیتی هنرمندانه از فضا	کافه‌های خیابانی، سینما، تئاتر، کتابخانه	
دیدار غریبه‌های آشنا	تبلور رفتارهای ارتباطی			
مرکز اطلاع‌رسانی	فریم رسانه‌ای			
قلمرو ادبیاتی فضا				
همنوایی سازه با فرهنگ	خودنمایی سمبلیک سازه	بازنمایی هویت در قالب سازه	نمادهای فرهنگی	
هویت تاریخی یک نماد	نشانی از دیرینگی			

جدول شماره ۴: کدگذاری مؤلفه‌های شاخص انسان‌مداری فضا

کدها	مقوله‌ها	مفهوم اولیه	مفهوم کلیدی	شاخص اصلی
فضا مسیری بر بودن	بهانه‌ای بر بودن در فضا	بالاترین حد نقش اجتماعی	پیاده محوری	
زندگی روی پا	سرزندگی فضایی	فراخوانی برای حضور		
محلی دیدن و دیده	ابراز وجودی برای انسان	عرصه تعامل متقابل		انسان‌مداری فضا
فضایی مملو از پیاده‌ها	سوزهای برای پرسه	شهروند، بازیگر صحنه	حضور پرسه‌زن	
فضایی مردم‌گرا	حضور پذیری			
بهانه‌ای بر برخوردهای اجتماعی	محلی برای فستیوال‌ها، مناسبت‌ها، جشن‌ها	رخدادهای یادمانی	رویدادمداری	
دفتر خاطراتی از گذشته		صحنه‌گردانی فضا		

منبع: یافته‌های مطالعه، ۱۳۹۸

۴.۲. تحلیل کمی

درواقع به دلیل تبیین و اثبات یافته‌های کیفی در رابطه با اثرگذاری شاخص‌ها در محدوده مطالعه تجلیل کمی انجام گرفت که وضعیت مؤلفه‌ها در سه شاخص اصلی پاسخ‌دهی محیطی، تولید فضای اجتماعی و انسان‌مداری فضا با آزمون تک نمونه‌ای T و مدل AMOS، میانگین مؤلفه‌های پاسخ‌دهی محیطی را برابر با ضریب ۳/۴۶ نشان می‌دهد و مفهوم قابلیت فهم با ضریب ۱۰/۱۳۹ از مؤلفه خوانایی و شفافیت و انعکاس هویتی با ضریب ۱۰/۷۸۴ از مقوله نمادهای فرهنگی بیشترین امتیاز را کسب کردند. در آرای متخصصان پاسخگو مقوله خوانایی و نیز نمادهای فرهنگی که شامل بازار سنتی، مسجد جامع، عمارت‌های ذوالفقاری و دارایی و... هستند، به دلیل دیرینگی و قدمت تاریخی از اعتبار هویتی بالایی برخوردارند. در حالی که مفهوم کریدور برای بن‌بست محله‌ای از مؤلفه نفوذپذیری با ضریب ۸۰۹/۰ - کمترین امتیاز را دارد و متخصصان هم بر ضعف این مقوله به دلیل تک هسته‌ای بودن شهر، فقدان پارکینگ، بافت قدیمی معابر فرعی، تبدیل

اصلی‌ترین خیابان شهر به پیاده راه، یک‌طرفه بودن معابر اصلی و... اتفاق نظر دارند (جدول شماره ۵). در همین حال شاخص تولید فضای اجتماعی هم با میانگین مشابه ۳/۴۶ نشانگر مطلوبیت در شرایط و حاکی از وجود پتانسیل‌های بالقوه در محدوده است؛ اگرچه راسته تعاملات (بازار سنتی) با ضریب ۱۲/۰۹۲ و هویت در قالب سازه از نمادهای فرهنگی بیشترین اهمیت را شامل شدند، اما در مؤلفه‌های فضاهای جمعی، مفهوم وقفه در ریتم روزمرگی با ضریب ۴/۹۶۱ مربوط به کافه‌ها و فضاهای جمعی و مفهوم تبلور رفتارهای ارتباطی در مقوله‌هایی مانند سینما، تئاتر و کتابخانه، کمترین امتیاز ۵/۳۱۹ را به خود اختصاص دادند. نظر به فقدان کافه‌های خیابانی، پاتوق‌های جمعی، حذف قهوه‌خانه‌ها و به حاشیه رانده شدن گالری‌ها، تئاتر و... جامعه آماری ارزش‌های اجتماعی و تعاملات جمعی را به مناسبت نبود فضا و عدم تولید آن رو به زوال می‌بینند (جدول شماره ۶).

جدول شماره ۵: وضعیت مؤلفه‌های پاسخ‌دهی محیطی

معیار	مفهوم	میانگین	T	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین
نفوذپذیری	کریدوری در بن‌بست محله‌ای	2/47	-0/809	29	000/0	-0/133
	گره‌گاه	3/38	7/537	29	000/0	0/933
	هدایت‌گری اجتماعی	3/64	7/507	29	000/0	1/233
	تقاطع	3/41	4/907	29	000/0	0/967
تنوع	قواره‌های تجاری	3/41	5/355	29	000/0	0/967
	کارایی کاربری‌ها	3/38	5/311	29	000/0	0/933
	اختلاط قلمروها	3/41	6/338	29	000/0	0/967
	پیچیدگی ارگانیک کاربری‌ها	3/29	5/257	29	000/0	0/833
خوانایی	قابلیت فهم	3/84	10/139	29	000/0	1/467
	شفافیت	3/81	10/784	29	000/0	1/433
	انعکاس هویتی تاریخی	3/81	10/784	29	000/0	1/433
	تبلور توان‌های بالقوه	3/64	7/981	29	000/0	1/233
انعطاف‌پذیری	شفافیت فرم و عملکرد	3/64	9/279	29	000/0	1/233
	عدم بی‌کرانگی	3/41	5/953	29	000/0	0/967
تناسب بصری	تراز چشمی	3/35	5/280	29	000/0	0/900
	زنجیره ادراکی	3/44	8/968	29	000/0	1/000
غنای حسی	تجربه پذیری	3/35	5/018	29	000/0	0/900
	مالکیت فضا	3/47	6/775	29	000/0	1/033
رنگ‌تعلق	ردپای انسان	3/55	6/205	29	000/0	1/133
کل (پاسخ‌دهی محیطی)						
46/3		426/5	29	000/0	1/024	

جدول شماره ۶: وضعیت مؤلفه‌های تولید فضای اجتماعی

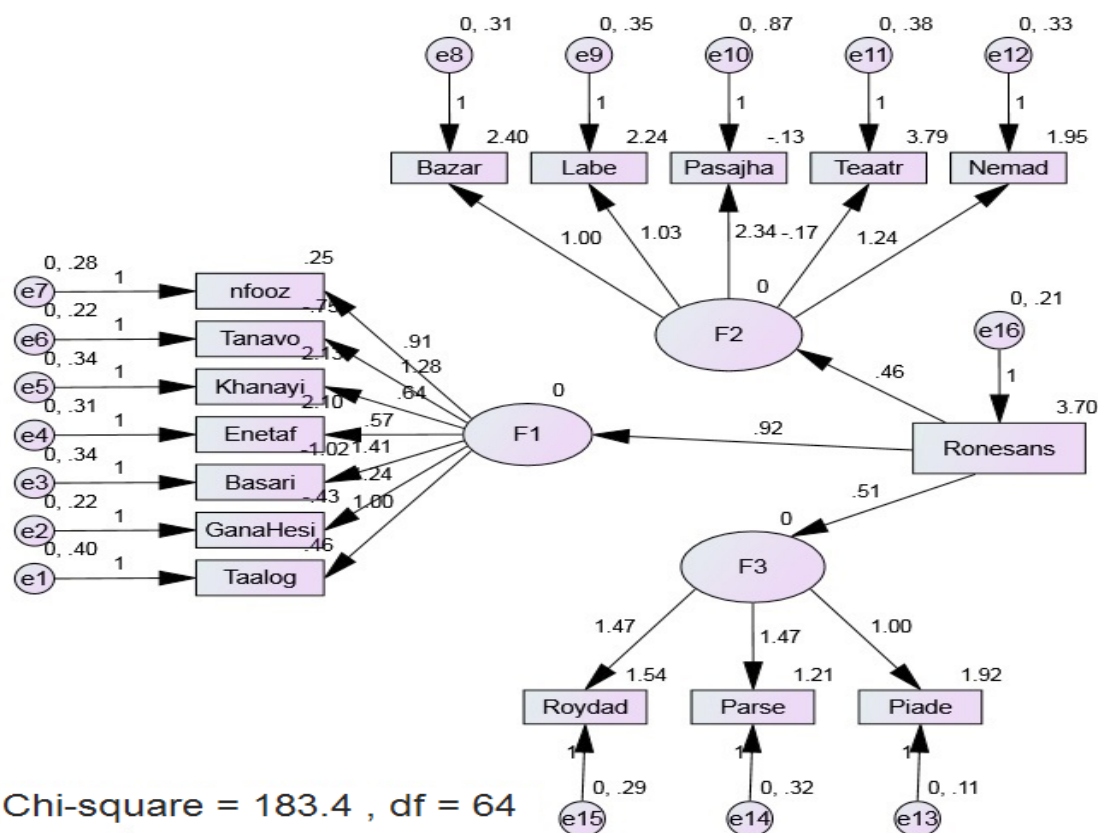
معیار	مفهوم	میانگین	T	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین
بازار سنتی	معیاری برای اصالت فضا	3/59	7/863	29	0/000	1/167
	راسته تعاملات	3/84	12/092	29	0/000	1/467
واحدهای لبه خیابان	سمبل مدرنیسم	3/67	8/628	29	0/000	1/267
	ویرترین فضای شهر	3/64	7/981	29	0/000	1/233
پاساژها	محصول شهر مدرن	3/33	3/800	29	0/000	0/867
فضاهای جمعی	وقفه در ریتیم روزمرگی	3/24	4/961	29	0/000	0/767
نمادهای فرهنگی	تبلور رفتارهای ارتباطی	3/24	5/319	29	0/000	0/767
کل (تولید فضای اجتماعی)	فرم رسانه‌ای فضا	3/38	5/943	29	0/000	0/933
	هویت در قالب سازه	3/76	10/469	29	0/000	1/367
	بازنمایی	3/61	6/674	29	0/000	1/200
		3/53	5/197	29	0/000	1/103

در کتاب پرابلماتیک زندگی روزمره بیان می‌کنند (kazemi, 2005:14) دانست. در واقع حضور پذیری فضای سبزه‌میدان بسیار متفاوت‌تر از گونه پرسه‌زنان خیابان سعدی است. تشخیص رابطه علی بین متغیرها در زمینه چگونگی دستیابی به رنسانس خیابانی محدوده با استفاده از نرم‌افزار Amos و مدل‌یابی معادلات ساختاری و تحلیل عاملی تأییدی انجام شد که سطح نیکویی برازش بالایی را نشان می‌دهد و این رابطه ارتباط مستقیم تمامی مؤلفه‌ها و اثربخشی و اثرگذاری آنها بر یکدیگر را اثبات می‌کند. مدل معادلات ساختاری مؤثر بر رنسانس خیابانی سبزه‌میدان در تصویر شماره ۴ ارائه شد.

از سویی شاخص انسان‌مداری فضا با بیشترین امتیاز ۳/۵۸ بالاترین سطح معناداری را به خود اختصاص می‌دهد و با این تحلیل صحنه‌گردانی فضا ۹/۵۰۳ و رخداد‌های یادمانی ۹/۲۷۹ از مقوله رویدادمداری بیشترین اهمیت را دارا شدند. علی‌رغم امتیازات بالای شاخص، به دلیل مرکزیت و محوریت در اتصال شریان‌های شهر و حضور خودجوش شهروندان از دیرباز در سبزه‌میدان، مفهوم مسیری بر بودن و ماندن که دلیلی بر مکث و توقف شهروندان است از کمترین امتیاز (۶/۷۷۹) برخوردار شد (جدول شماره ۷)؛ زیرا حضورپذیری سبزه‌میدان تنها به دلیل رفع نیازمندی‌هایی چون خرید و... است و نمی‌توان آن را از جنس آنچه والتر بنیامین^۱ در پروژه پاساژها و کاظمی

جدول شماره ۷: وضعیت مؤلفه‌های انسان‌مداری فضا

معیار	مفهوم	میانگین	T	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین
پیاده محوری	ابراز وجود	3/64	9/279	29	0/000	1/233
	سرزندگی فضایی	3/35	6/979	29	0/000	0/900
	مسیری بر بودن و ماندن	3/44	6/779	29	0/000	1/000
حضور پرسه‌زن	حضورپذیری	3/50	7/266	29	0/000	1/067
	سوژه پرسه‌زن	3/55	7/310	29	0/000	1/133
رویدادمداری	صحنه‌گردانی فضا	3/72	9/503	29	0/000	1/333
	رخداد‌های یادمانی	3/64	9/279	29	0/000	1/467
کل (انسان‌مداری فضا)						
		۳/۵۸	۶/۴۲۹	29	0/000	1/162

تصویر شماره ۴: مدل معادلات ساختاری مؤلفه‌های مؤثر بر رنسانس خیابانی در سبزه میدان شهر زنجان در قالب تحلیل عاملی تأییدی

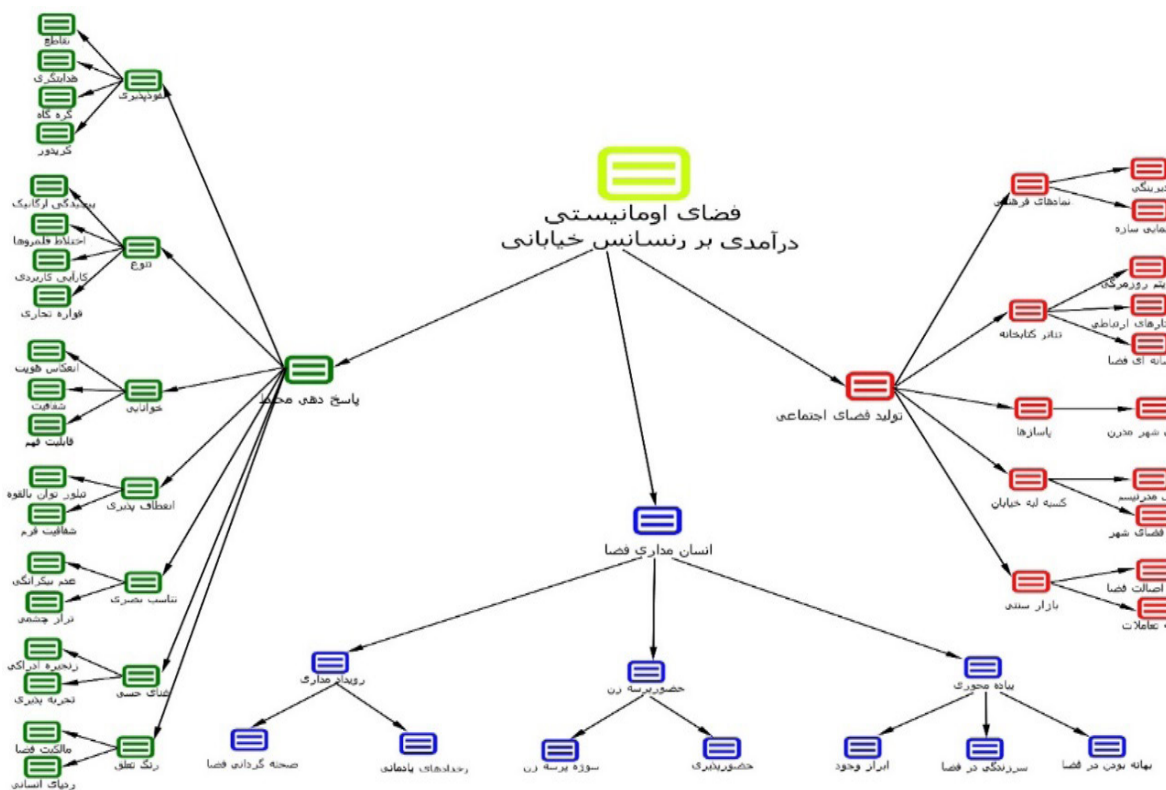
رنسانس مینا پاسخی (سؤال نخست) بر حل پرابلماتیک عرصه‌های باز شهری به خصوص خیابان و بازخوانی حیات اجتماعی گذشته آن است. در حالی که در راستای پاسخ سؤال دوم و تبیین چگونگی اثربخشی رنسانس خیابانی به عنوان یک ابزار عملکردی و پیاده‌سازی استراتژی‌های رنسانس مینا در تولید فضای اجتماعی انسان محور، ارائه مدلی با کمک نرم افزار Maxqd ارتباط شاخص‌های پژوهش (تصویر شماره ۶) را نشان می‌دهد.

جدول شماره ۸ اثربخشی مؤلفه‌های پژوهش بر اساس مدل تحلیل مسیر وضعیت محدوده سبزه میدان را به واسطه اجرای پروژه پیاده‌راه، به نوعی متأثر از تحولات پنهان و آشکار در کل محدوده و حتی به طور غیرمستقیم بر کل شهر نشان می‌دهد.

نتایج حاصله از تحلیل‌های کمی و کیفی نشان داد که شاخص‌های پژوهش از سطح معناداری بالایی برخوردارند؛ بنابراین عدم معناداری در آماره‌ها رد و بر ارتقای پتانسیل‌های بالقوه موجود در فضا تأکید می‌شود. به‌واقع تحلیل‌های کمی و کیفی با ارائه استراتژی‌های

جدول شماره ۸: اثربخشی مؤلفه‌ها بر محدوده مطالعه و بر کل شهر

شاخص	ابعاد	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	اثر کل
پاسخ‌دهی محیطی	نفوذپذیری	0/352	0/018	0/370
	تنوع	0/483	0/093	0/576
	خوانایی	0/507	0/119	0/626
	انعطاف‌پذیری	0/338	0/207	0/545
	تناسب بصری	0/419	0/073	0/492
	غنای حسی	0/291	0/163	0/454
	رنگ تعلق	0/376	0/111	0/487
تولید فضای اجتماعی	بازار سنتی	0/461	0/188	0/649
	واحد‌های لبه خیابان	0/337	0/099	0/436
	پاساژها	0/327	0/215	0/542
	تئاتر	0/408	0/052	0/460
	نمادهای فرهنگی	0/354	0/041	0/395
انسان‌مداری فضا	پیاده محوری	0/319	0/064	0/383
	حضور پرسه‌زن	0/468	0/152	0/620
	رویدادمداری	0/297	0/174	0/471

تصویر شماره ۶: مدل استخراجی فضای اومانیستی در دستیابی به رنسانس خیابانی

۵. ارائه پیشنهاد های رنسانس محور

از آنجایی که در تمامی استراتژی های رنسانس مبنا مرکز توجه ما انسان و برنامه ریزی و طراحی برای انسان است، این پژوهش الگوهای تولید فضا برای تجدید حیات و بازخوانی را که منجر به رنسانس و

نوازی در قلمروهای باز شهری می شود، در گروه هایی (جدول شماره ۹) دسته بندی کرده و نهایتاً پیشنهاد هایی (جدول شماره ۱۰) ارائه می نماید.

جدول شماره ۹: استراتژی های مرتبط با سبزه میدان در رنسانس خیابانی محدوده

استراتژی	زیر مبنا	زمینه	راهکارها
استراتژی های رنسانس مبنای کالبدی - زیبایی شناختی	عناصر رفاهی - آسایشی	اقلیم - ساماندهی دسترسی ها - پارکینگ - حمل و نقل عمومی - ایمنی و امنیت	پیروی از برنامه ریزی اقلیم خرد؛ توانمندی هایی در جهت تعدیل شرایط سخت آب و هوایی ممانعت از تداخل های سواره و پیاده با عنوان طرح های روان سازی ترافیک به نفع تردد پیاده اعمال می شوند، در حالی که ترافیک سواره پیرامونی را هم کنترل می کنند. توجه به جزئیات ورود و خروج به محدوده و رفع موانع دسترسی احداث سازه های طبقاتی برای اتومبیل ها ساماندهی پایانه های شهری و ایستگاه های اتوبوس و تاکسی ها حذف فضاهای متروکه توجه به کیفیت مصالح، کف سازی ها و ایمنی سازه ها
	عناصر تداوم بخش و اصلاح منظر	تشویق به حرکت پیاده - تجهیز مبلمان - نورپردازی	در راستای تداوم سرزندگی و نشاط اجتماعی استفاده از نیمکت های متناسب با شرایط اقلیمی، تزئینات جذاب و متناسب با فرهنگ شهر، نوآوری در طراحی سطل زباله ها، گلدان های تزئینی و استفاده از سبزیگی افزایش زیبایی بصری، عاملی بر تولید زندگی شبانه و ارتقای امنیت فضای شبانه
استراتژی های رنسانس فرهنگ مبنا	عناصر هویت بخش	استراتژی حفاظت از میراث تشویق صنایع دستی توسعه صنعت گردشگری	حفاظت از میراث به جا مانده به عنوان روح عرصه های عمومی به عنوان برند مکانی شهر، نقش مهمی در هویت بخشی به فضا دارند عاملی بر توسعه گردشگری سبزه میدان توسعه فرهنگ و تاریخ شهر زنجان
استراتژی های اجتماعی مبنا	تولید فضاهای جمعی	کافه های خیابانی - ارتقای کمی و کیفی - کافه رستوران های مدرن و سنتی - احیای قهوه خانه ها تجدید حیات سینما و تئاتر	نماد مدرنیته بر مدنیت فضا، وقفه ای خوشایند بر ریتم تند روزمرگی انسان ها متناسب با هویت و فرهنگ عامه پسند شهر از نوستالژیک ترین فضاهای از دست رفته گذشته، عاملی بر افزایش تعاملات تأثیر مثبتی روانی عاملی بر تقویت و ارتقای ارزش های اجتماعی - فرهنگی شهر

جدول شماره ۱۰: پیشنهاد‌های پایانی

ارائه پیشنهاد‌های نهایی
تولید چشم‌انداز انسانی در سبزه‌میدان به مثابه پیشخوان اجتماعی شهر، تولید پیش‌ران‌هایی به منظور تقویت ورود سرمایه به محدوده، تولید مرکز شهری سرزنده و با نشاط با ارتقای جایگاه عناصر فرهنگی به عنوان روح مکان در محدوده، افزایش مطلوبیت بصری محدوده در راستای ارتقای حس مکان در شهروندان، ارتقای توانمندی‌های گردشگری و استفاده از فرصت‌های طلایی در توسعه صنعت توریسم در محدوده سبزه‌میدان، تولید فضای اجتماعی چند عملکردی همراه با فعالیت‌های فرهنگی با در نظر داشتن پتانسیل‌های موجود، ایجاد فرصت‌های تعامل با تلفیق فعالیت‌های متنوع و تولید فضاهایی برای گذران اوقات فراقت برای شهروندان.

References:

- Alpopi, C., & Manole, C. (2013). Integrated urban regeneration-solution for cities revitalize. *Procedia Economics and Finance*, 6, 178-185.
- Asghari, R. Haji Fath Ali, M. (2012) A comparative study of the usefulness of urban streets in the process of one hundred years of contemporary developments. *National Conference on One Hundred Years of Contemporary Iranian Architecture and Urban Planning*. Alborz Province Building Engineering System Organization [in Persian].
- Benevole, Leonardo (2016). *History of pre-Renaissance architecture towards utopias*. First Edition. (Volume II). Sadat Officer. Niloofar Publications.
- Benevolo, L. (2016). *The architecture of the Renaissance* (Vol. 1): Psychology Press.
- Bentley, A. (2016). *Response environments* (B. Far, Trans.): Iran University of Science and Technology Publications.
- Berman, M. (2007). *The Experience of Modernity* (F. Moradpour, Trans. Vol. 1): New Design Publications.
- Corrick, J. A. (2018). *Renaissance* (A. Yasai, Trans.): Phoenix Publications.
- Consultants of Zanjan Municipality work report from Creation Group (2018). [in Persian]
- Davies, T. (2017). *Humanism*. 6: Routledge.
- Development and Development Plan (Comprehensive). (2013). *Natural and Social Environmental Studies*. Zanjan Housing and Urban Development Organization [in Persian].
- Gehl, J. (2015). *Human city* (A. Ghaffari & L. Ghaffari, Trans.): Royal Architect Science
- Giusti, C., & Maraschin, C. (2). *Downtown revitalization and urban space: A case study in downtown Bryan, Texas*. *Cities*, 60, 50-63.
- Gökşin, Z. A., & Müderrisoğlu, B. (2005). *Urban*

۶. نتیجه‌گیری

از آنجایی که رنسانس شهری به عنوان تکنیک قرن اخیر در مسائل شهر و باهدف نوآوری در اندیشیدن به شهر و تولید فضاهای انسان‌مبنا مطرح است و الگویی در راستای تغییر پارامترهای ناکارآمد و ایده‌ای موفق در برنامه‌های بازآفرینی شهری شناخته شده، رنسانس خیابانی هم ابزاری در مسیر تجدید حیات عرصه‌های عمومی شهر به خصوص خیابان است که می‌تواند با رویکردهای اقتصادی، فرهنگی، کالبدی - ساختاری و اجتماعی منجر به تجدید حیات اجتماعی بخش مرکزی شهر گردد. در حالی که تجدید حیات فضاهای شهری با اجرای اقدامات اصلاحی برای حفظ کالبد و روح فضا را «بازآفرینی» می‌نامیم، تغییر کالبد فضا و ایجاد طرحی نو با معیارهای انسان‌مداری «نوزایی» است. طبق نتایج به دست آمده، محدوده مطالعه از پتانسیل‌های بالایی برای پیاده‌سازی رنسانس خیابانی سبزه‌میدان با طرحی نو که همان رنسانس کالبدی است، برخوردار است. در نتیجه با تکیه بر استراتژی‌های اقتصادی مبنا موجب ارتقای توان‌های بالقوه عملکردی و ارزش‌های مادی و معنوی بازار سنتی به عنوان راسته تعاملات شهری و کسبه لبه پیاده راه (خیابان) به عنوان پیشخوان تجاری شهر خواهد شد. از سویی در تداوم شفافیت و چشم‌انداز تاریخی سازه‌های فرهنگی با هویت محدود، اجرای استراتژی‌های فرهنگ مبنا الزامی به منظور حفظ محرک‌های حسی ارزشمند و حذف غریبانی از فضا اجتناب‌ناپذیر خواهد بود. در نهایت پیاده‌سازی استراتژی‌های رنسانس مبنای اجتماعی هم به عنوان پیش‌ران‌هایی در تبلور حیات اجتماعی مجدد در سبزه‌میدان از طریق ارائه فضاهای انسانی، تولید و بازتولید فضا به عنوان مکان‌هایی بر فراخوانی و حضور مداوم شهروندان و تولید فضاهای شهروند طلب آرمان رنسانس خیابانی در محدوده سبزه‌میدان شهر زنجان است.

- regeneration: A comprehensive strategy for creating spaces for innovative economies.
- Habibi, S. M., Seyed Baranji, S., & Kahrba, S. (2017). The Relationship between Memorization and Social Participation in Recreating Urban Identity, Case Study: Rasht Municipality Square. Utopia architecture and urban planning, 9(17), 329-342. [in Persian].
 - Haghighi Boroujeni, H., Yazdanfar, & Behzadfar. (2015). Revitalization of urban spaces using outdoor cafes (case study of Chaharbagh Street, Isfahan). Journal of Fine Arts-Architecture and Urban Planning 20(3), 31-42. doi:10.22059/jfaup.2015.56876[in Persian]
 - Jafari, H. (2018). Agh Atim Ile Gonesh (A. Yasai, Trans.): Ons Publishing. [in Persian]
 - kazemi, a. (2005). Problematic daily life in cultural studies and its relation with Iran Cultural Studies and Communication 4. [in Persian]
 - khanmohammadi. (2011). Studies and Plan for Organizing and Improving the Green Field. niversity of Science and Technology Employer of Zanjan Municipality.
 - kia, h. (2017). Review and upgrade the urban design components of Ian Bentley et al. (Responsive Environments Book) at the entrance of cities, Case study: Karaj city - Chalous road entrance. Paper presented at the Fifth International Congress of Civil Engineering, Architecture and Urban Development <https://civilica.com/doc/734553>[in Persian]
 - Mansour Rezaei, M., & Modiri, A. (2014). A reading of the urban experience in the streets of Istanbul to the mental wandering in the streets of Tehran Case study: the independence of Istanbul, Lalehzar, Tehran. Journal of Fine Arts-Architecture and Urban Planning, 19(1), 43-56. [in Persian]
 - Pamir, S. (2015). reation of a vibrant urban center, principles of urban design and re-creation (B. Far, Trans. Vol. 0): Iran University of Science and Technology Publications.
 - Parsipour, H., & Zia Tavana, M. H. (2013). Postmodernism and the city with an emphasis on urban planning patterns and designs. Journal of Urban Research and Planning, 4(13), 57-76. [in Persian]
 - Porter, L., & Shaw, K. (2013). Which Urban Renewal Comparison of International Reconstruction Strategies (Tabibian, Trans. Vol. 0): Tehran University Press.
 - Rah-e Dana Information Network. (2015(. [in Persian]
 - Rogers, R. (2014). Towards an urban renaissance: Tehran University Publishing Institute.
 - Tibaldoz, F. (2014). Human cities, focusing on improving the public environment (h. leghaei & f. jadali, Trans. Vol. 0): University of Tehran, Institute of Publishing and Printing.
 - Wahhabyan, F., Sajjadzadeh, H., & Babaei Morad, B. (2016). Investigating the effect of urban renaissance on the regeneration of worn-out urban service centers (a case study of Hamedan printing house). Paper presented at the National Conference on Architecture and Urban Planning. [in Persian]
 - Zieleniec, A. J. (2007). Space and social theory: Sage.

نحوه ارجاع به مقاله:

پیری، عیسی؛ هاشمی، لیلا (۱۴۰۰)، رنسانس خیابانی، تبیینی بر بازخوانی حیات اجتماعی بخش مرکزی شهر زنجان، مطالعات شهری، ۱۰ (۳۸)، ۱۲۱-۱۳۳. doi: 10.34785/J011.2021.932/Jms.2021.133

http://www.urbstudies.uok.ac.ir/article_61437.html

Copyrights:

Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to Motaleate Shahri. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

